

Integration af sociale konsekvenser i VVM af vedvarende energi

11 anbefalinger

Larsen, Sanne Vammen; Nielsen, Helle; Hansen, Anne Merrild; Lyhne, Ivar; Clausen, Niels-Erik; Rudolph, David; Gorroño-Albizu, Leire; Forfang, Anne Sofie

Publication date:
2017

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Larsen, S. V., Nielsen, H., Hansen, A. M., Lyhne, I., Clausen, N.-E., Rudolph, D., Gorroño-Albizu, L., & Forfang, A. S. (2017). *Integration af sociale konsekvenser i VVM af vedvarende energi: 11 anbefalinger*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Integration af sociale konsekvenser i VVM for vedvarende energi

11 ANBEFALINGER

Introduktion

Denne guide præsenterer vigtig læring og konklusioner fra forskningsprojektet VVMplus (læs mere på side 15). Projektet undersøgte, hvilken rolle sociale konsekvenser spiller for lokalbefolkningens holdning til nye anlægsprojekter for vedvarende energi (VE).

VVMplus fokuserede på, hvordan miljøvurderinger (Vurdering af Virkninger på Miljøet, VVM) - som normalt er et obligatorisk led i godkendelsen af nye energianlæg - inddrager sociale konsekvenser.

Sociale konsekvenser kan ses som et underbelyst område i forhold til lovkrav og VVM-praksis. VVM-direktivet (2011/92/EU; 2014/52/EU) kræver en vurdering af

”befolkning”, ”menneskers helbred”, ”materielle goder” samt ”velbefindende”, som nævnt i præamblen. Trods dette definerer direktivet ikke nærmere, hvad sociale aspekter er, eller i hvilket omfang de skal undersøges. Vi ved derfor ikke, på hvilket niveau sociale konsekvenser skal behandles for at leve op til lovkravene.

Omvendt er der ikke basis for argumenter om, at inddragelse af sociale konsekvenser i VVM er en overimplementering af direktivet. Den nuværende situation er, at den enkelte myndighed kan betragte en vurdering af specifikke sociale aspekter som nødvendig for at leve op til lovkravene.

Udvikling af VVM-praksis

I længden vil retsafgørelser i Danmark og EU bidrage med en fortolkning af de sociale aspekter i direktivet. Det kan dog tage år, hvis ikke årtier, og afgørelserne vil sandsynligvis aldrig levere en udtømmende beskrivelse af, hvordan sociale aspekter skal behandles i VVM.

VVMplus har i en dansk kontekst demonstreret en sammenhæng mellem de mange og stadigt flere konflikter om VE-projekter, f.eks. opstilling af vindmøller, og den måde sociale konsekvenser behandles på i VVM. Den korte version er, at VVM er central for spillet med borgerne, men oftest udelader de sociale konsekvenser, som bekymrer borgerne mest.

VVMplus projektet viser, at en forbedret vurdering og behandling af sociale konsekvenser i VVM kan bidrage til et bedre grundlag for dialog og dermed potentielt færre konflikter.

Der er et udtalt behov for vejledning, erfaringsudveksling og kompetenceudvikling i forhold til integration af sociale konsekvenser i VVM. Formålet med dette dokument er, baseret på de første danske erfaringer, at besvare centrale spørgsmål og skitsere retninger for en praksis, som imødekommer nogle af de identificerede problemer med konflikt relateret til sociale konsekvenser.

Brug af anbefalingerne

Anbefalingerne er målrettet kommuner, konsulenter og projektudviklere, som har indsigt i VVM-lovgivning og erfaringer fra praksis.

De vigtigste regler og begreber i VVM forudsættes derfor bekendt, og læseren henvises til officielt VVM-materiale for uddybende forklaringer. På de følgende sider har vi fremsat 11 nøgleanbefalinger. Der er for hver anbefaling henvist til baggrundsdokumenter med oversigter over den forskning, der understøtter anbefalingerne.

Alle anbefalingerne er udviklet og nøje udvalgt på baggrund af VVM-projektets analyser og resultater.

Nogle anbefalinger er mere simple at føre ud i livet end andre. Mærket til venstre angiver anbefalinger, som er relativt lette at gå til og kun kræver få ressourcer.

ANBEFALINGER

1. Inkluder sociale konsekvenser i scopet.....	4
2. Lav et social baseline studie.....	5
3. Inkluder sociale påvirkninger på planniveau.....	6
4. Fokuser på lokale fordele.....	7
5. Tag udgangspunkt i borgerne.....	8
6. Anerkend og reducer usikkerhed.....	9
7. Beskriv hele projektet.....	10
8. Skab gennemsigtighed om lokale fordele og ulemper.....	11
9. Styrk borgerdeltagelsen.....	12
10. Laven fælles kommunikationsplan.....	13
11. Styrk det ikke-tekniske resumé.....	14

Bemærk: Anbefalingerne er ikke i prioriteret rækkefølge.

1

Inkluder sociale konsekvenser i scopet

En bemærkelsesværdig problematik, som kom frem i VVMplus projektet er, at VVM-rapporterne for VE-projekter generelt ikke omfatter de påvirkninger, som vækker størst bekymring blandt de lokale borgere.

Projektet identificerede dette misforhold som en af de primære årsager til konflikter. Konflikterne var blandt andet synlige i form af lokale borgeres modstand

mod VE-projekter under de offentlige høringer og i frustrationer, som kom frem i interviews.

Borgerne udtrykker usikkerhed og en oplevelse af at blive tilsidesat, når deres bekymringer ikke bliver adresseret eller vurderet.

Vi anbefaler at udvide scopet for VVM med hensyn til sociale konsekvenser.

Formålet med forskningen var ikke at identificere generelle sociale konsekvenser, som skal inkluderes i alt VVM-arbejde. Den peger dog på en række aspekter, som kan ses som eksempler eller mulige påvirkninger (se tabellen til højre).

Bemærk: Udvidelsen af scopet for VVM bør ikke nødvendigvis lede til længere rapporter, som dækker flere påvirkninger. Det er centralt at tage udgangspunkt i en specifik scoping og tidlig dialog med lokale borgere i den enkelte sag. Dermed bliver det muligt at indkredse præcis de problematikker – sociale og miljømæssige – som er væsentlige for det enkelte anlægsprojekt.

Aspekt	Udvalgte eksempler på sociale konsekvenser fra høringssvar og interviews i VVMplus
Levevis	Rekreative interesser, brug af udendørs arealer, fred og ro, sårbare grupper
Kultur	Påvirkninger af gravhøje, som skal bevares for fremtidige generationer
Lokalsamfundet	Lokal økonomi, lokalt image, økonomisk støtte, affolkning og bosættelse
Det politiske system	Lodsejeres rettigheder, relation mellem projektejer og lokalsamfund
Miljøet	Støj, visuelle effekter, drikkevand, lugt
Helbred og velbefindende	Stress, søvn, diabetes
Personlig og ejendomsret	Ejendomsværdi, rettigheder over jord, indtjening
Frygt og forhåbninger	Trafiksikkerhed, økonomisk fremtid, risiko for flere industrielle anlæg

Læs mere

VVMplus Delrapport 2 – Sammenhænge mellem konflikter og sociale konsekvenser. Link: <http://bit.ly/2yLBLLf>
 International Association for Impact Assessment's Guidance for assessing and managing the social impacts of projects. Link: <http://bit.ly/2CtejVE>.

Lav et social baseline studie

VVMplus påviste, at modsætninger mellem hvad lokale borgere ser som væsentlige sociale konsekvenser af VE-projekter, og de sociale konsekvenser der behandles i VVM i praksis, er årsag til lokal modstand.

For at bygge bro imellem sociale konsekvenser og VVM peger vores resultater mod et behov for, at scoping og vurdering i VVM baseres på en mere tilbundsående forståelse for den sociale status eller baseline i de lokalsamfund, som kan blive påvirkede af projektet.

Grundlæggende handler det om at lære lokalsamfundene at kende. Problemet relaterer også til vurderingen af væsentlighed, idet borgerne ofte oplever, at VVM-rapporter og -processer mangler forståelse for, hvilke udfordringer og værdier der er væsentlige for dem og deres lokalsamfund.

Vi anbefaler at udføre et social baseline studie i de første faser af VVM-processen (eller før VVM). Processen kræver en tidlig og løbende interessentanalyse, som revideres, efterhånden som projektet udvikler sig.

Vi er derudover fortalere for, at baselinestudiet udføres på basis af kvalitative metoder, for eksempel samtaler eller workshops med lokale borgere.

Samarbejdet med lokale borgere kan give en mere detaljeret indsigt i lokalsamfundets situation end statistiske studier og kan samtidig kaste lys over muligheder og barrierer for projektets implementering. Samarbejdet kan desuden lede til relevante refleksioner over de forskellige interessenters roller i et specifikt projekt samt bidrage med relevant viden til de politiske beslutningstagere.

Eksempel: Anvendelse af Social Capital Framework

I et pilotprojekt udført som en del af VVMplus er der eksperimenteret med en alternativ tilgang til at gennemføre et social baseline studie.

For at opnå indsigt og udvikle en profil af lokalsamfundet gennemførte vi samtaler med lokale

borgere på basis af et 'social capital framework'. Pilotprojektet afdækkede komplekse sammenhænge i forhold til håb, frygt og relationer, som vi ikke kunne have fået adgang til med en rent kvantitativ tilgang.

Læs mere

VVMplus Delrapport 4 – Afprøvning og evaluering af indsatser og metoder til arbejde med sociale konsekvenser i VVM.

Link: <http://bit.ly/2CrDvQS>

International Association for Impact Assessment's Guidance for assessing and managing the social impacts of projects. Link: <http://bit.ly/2CtejVE>

Inkluder sociale påvirkninger på planniveau

Der er stort behov for vurdering af sociale konsekvenser på projektniveau, men ofte er mange beslutninger allerede taget, når en projektansøgning indsendes. Sociale aspekter bør indgå i udviklingen af lokale VE-

strategier for at sikre en mere kvalificeret dialog om, hvordan den lokale udbygning af vedvarende energi kan kombineres med lokalsamfundets interesser.

Specielt diskussioner med planlæggere og VVM praktikere i løbet af VVMplus projektet leder os til at anbefale at vurdere og diskutere sociale påvirkninger allerede på planniveauet. Dialogen kan føre til lokalt understøttede prioriteringer, som kan sætte rammer for fremtidige projekter.

Det kan være en udfordring at engagere borgere og andre interessenter i beslutningsprocesser på planniveau,

idet det drejer sig om mere eller mindre abstrakte beslutninger ofte uden synlige påvirkninger på de individuelle borgere.

På den ene side tages der på strategisk niveau meget væsentlige beslutninger, hvor sociale påvirkninger bør tages i betragtning. På den anden side er planerne endnu ret ukonkrete og kan derfor være svære for borgerne at vurdere og forholde sig til.

Eksempel: Påvirkninger af landskabet / Danmark

Skive Kommune udgav i 2016 en ny kommuneplan og en medfølgende strategisk miljøvurdering. Miljøvurderingen fokuserede bl.a. på udpegning af arealer til opstilling af vindmøller og deres potentielle påvirkninger på lokalbefolkningen.

Som et resultat af vurderingen blev der formuleret retningslinjer for, at vindmøller ikke kan opstilles i udpegede landskabsområder eller i kystnære zoner, bl.a. fordi en væsentlig bekymring blandt lokale borgere ofte er påvirkningen på landskab og udsigt.

Eksempel: PAC-rapporter / England

I England er projektudviklere forpligtet til at tilvejebringe PAC-rapporter (Pre-Application Consultation Reports) som del af projektansøgningen. Her skal der redegøres for, hvordan lokale borgere er blevet inddraget, og i hvilken grad deres bekymringer er

adresseret og besvaret. I teorien kan myndighederne afvise projekter, hvis de finder borgerinddragelse og PAC-rapporter utilfredsstillende.

4

Fokuser på lokale fordele

Resultaterne af VVMplus viser, at VVM overvejende fokuserer på negative lokale påvirkninger. Desuden står det klart, at fordelingen af fordele og ulemper er meget vigtig for lokale borgere. Eksempelvis foruroliger det borgerne, når de oplever at lokalsamfund eller individer bærer byrderne, mens andre høster fordelene.

Resultaterne indikerer også, at lokale borgere har kapacitet til at foreslå og diskutere lokale fordele.

Når det handler om lokale fordele er det unikt, at vi i Danmark har obligatoriske ordninger, bl.a. med regler om muligheder for medejerskab og kompensation for tabt ejendomsværdi.

Forskningsresultaterne peger dog på, at præsentationen af lokale fordele og de officielle ordninger i praksis underspilles eller udsættes til sent i planlægningsprocessen, hvilket ikke yder dem retfærdighed.

Vi anbefaler at arbejde proaktivt med positive effekter og fordele for lokalsamfundene. Det bør omfatte eksisterende positive effekter af energiprojektet, men også muligheder for aktiv skabelse af lokale fordele.

Vi anbefaler at samarbejde tæt med lokalsamfundene for at inkludere deres syn på lokale fordele og værdier. Det er vigtigt, at de positive påvirkninger, inklusive muligheder som tilbydes gennem de officielle ordninger,

kommunikerer tidligt i processen, idet tidlig og direkte kommunikation potentielt kan give større opbakning i lokalsamfundene.

Bemærk: De eksisterende danske ordninger for kompensation og fordele er under forandring og går en usikker fremtid i møde. Uanset hvordan det kommende system ser ud, giver det mulighed for opdatering og forbedring af ordningerne og de lokale fordele.

Eksempel: Dialog om lokale fordele

I Esbjerg Kommune blev et projekt med 19 vindmøller igangsat i 2015. Som en del af plan- og VVM-processen blev der i 2016 gennemført en spørgeskemaundersøgelse for at afdække lokale borgeres bekymringer og ønsker i forhold til projektet.

Undersøgelsen viste, at mange lokale borgere havde konkrete idéer til lokale fordele, såsom lokale natur-

forbedringer, støtte til lokale sportsforeninger eller en ny cykelsti. Projektet blev opgivet i 2017, og derfor er de lokale fordele aldrig blevet implementeret.

Kommunen oplevede dog processen med at inkludere viden om borgernes holdninger som positiv, da det hjalp med at skabe tillid og nedbryde opfattelsen af en opdeling i 'os og 'dem'.

Læs mere

VVMplus Delrapport 4 – Afprøvning og evaluering af indsatser og metoder til arbejde med sociale konsekvenser i VVM, Link: <http://bit.ly/2CrDvQS>

Sociale og økonomiske konsekvenser i VVM: Resultater fra en spørgeundersøgelse til borgere i området omkring vindmølleprojekt ved Lundsmark i Esbjerg Kommune. Link: <http://bit.ly/2yNPQYR>

5

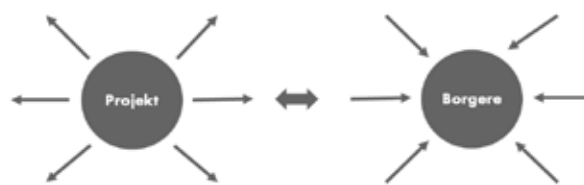
Tag udgangspunkt i borgerne

LET

VVMplus fandt, at borgerne opfatter sociale konsekvenser holistisk og med udgangspunkt i deres hverdag: De vil først og fremmest vide, hvordan projektet vil påvirke dem og deres liv. Derfor er de særligt interesserede i: 1) Påvirkninger ved end-point: For eksempel er borgerne ikke så interesserede i støjniveauet målt i dB,

men snarere i, hvordan det støjniveau vil føles for dem, og hvordan det kan påvirke deres helbred og hverdag. 2) Kumulative effekter: For eksempel er borgerne ikke så interesserede i separate vurderinger af støj fra forskellige kilder, men snarere i den oplevede kumulative påvirkning fra forskellige støjkluder.

Vi anbefaler, at vurderingen af sociale konsekvenser i VVM tager udgangspunkt i de lokale borgere og hvordan de oplever eventuelle påvirkninger, frem for først at fokusere på anlægget og arbejde videre derfra. Forskellen er illustreret i figuren til højre.

“

Biogasanlægget vil påvirke et antal naboer på grund af trafik, støj, lugt etc. Området omkring Grarupvej er allerede meget belastet af Månssons gartnerier, Bukholt Mink, højspændingsledninger, motorvejen etc. Hvor når er nok nok? - **Lokal borger**

Vurderinger med udgangspunkt i borgerne indebærer et fokus på at dokumentere og vurdere konsekvenserne ved end-point, når det er muligt. Vi anbefaler også at adressere kumulative påvirkninger, inklusive alle påvirkninger af samme type, f.eks. støj fra forskellige kilder. Hertil kommer forskellige effekter på den samme recipient eller med samme type konsekvens, f.eks. støj og lys om natten, som kan have en kumulativ effekt på søvn og stress.

Eksempel: Effekter på busselskaber og passagerer

En VVM for et motorvejsprojekt i Finland fandt bl.a. effekter på busselskaber og passagerer, eksempelvis fra omkørsler og ruteændringer. Dette blev koblet sammen med data fra en undersøgelse af, hvordan lokale borgere brugte busserne. Resultaterne gjorde

det muligt at vurdere de specifikke påvirkninger på passagererne og deres brug af busserne, og dermed også, hvordan motorvejsprojektet ville påvirke busselskaberne.

Læs mere

VVMplus Delrapport 2 – Sammenhænge mellem konflikter og sociale konsekvenser. Link: <http://bit.ly/2CF1kA2>
The European Commission's Guidelines for the Assessment of Indirect and Cumulative Impacts as well as Impact Interactions (1999). Link: <http://bit.ly/2yMLYY1>

Anerkend og reducer usikkerhed

VVMplus viste, at usikkerhed om udfaldet af planer og de mulige påvirkninger fra VE-projekter kan være en belastning for lokale borgere. Resultaterne peger på, at et primært problem er den usikkerhed, som huserer indtil anlæggene står færdige, og påvirkningerne er håndgribelige. Borgerne er desuden bekymrede for deres muligheder for at udøve indflydelse på VE-anlæggene efter endelig opførelse, f.eks. om de har adgang til at klage over negative effekter. Usikkerhed og frygt er særligt problematiske i planlægningsprocessen, da der kan gå mange år fra det øjeblik borgerne først hører om

anlægget til det står færdigt. Borgerne og deres fremtid kan i disse sager være ”gidsler” i den usikkerhed, som ligger i et potentielt projekt.

“

Det er ikke så meget anlægget i sig selv vi er imod, det er mere usikkerheden omkring hvordan det vil påvirke lokalsamfundet og bekymring for hvad vi ikke får at vide.

- Lokal borger

Vi anbefaler at reducere usikkerhed i planlægningsfasen så vidt muligt. Anbefalingerne i dette dokument kan bidrage til det formål, bl.a. ved at forbedre borgerinddragelsen, adressere sociale konsekvenser og samle mere viden om påvirkninger.

Det er dog ikke muligt at reducere al usikkerhed. Der er behov for flere tiltag, f.eks. at overvåge og reagere på uforudsete negative effekter. Det er vigtigt, at planerne for opfølgning kommunikerer tidligt og at der udvises et engagement, som borgerne kan stole på. For eksempel

kan naboer tilbydes en sikkerhed gennem en kontraktlig mulighed for at få deres ejendom opkøbt, hvis der viser sig uforudsete negative påvirkninger.

VVM-rapporten bør desuden inkludere 1) en oversigt over reguleringen af anlægget i driftsfasen samt mulighederne for at påvirke anlæggets drift 2) et udkast til eventuelle tilladelser, der lægges til grund for anlæggets godkendelse. Det vil give borgerne et konkret overblik over rammerne for anlæggets drift og deres muligheder for at udøve indflydelse.

Eksempel: Håndtering af usikkerhed om gaslagring

I VVM-processen for et gaslager i Lille Thorup blev usikkerhed anerkendt og beskrevet i forhold til den kemiske sammensætning af saltet i en stor saltkaverne, som ifølge planerne skulle skylles ud og bruges til at lagre gas.

Myndighederne håndterede usikkerheden ved at overvåge den kemiske sammensætning i en testperiode og offentliggøre resultaterne løbende, samt forpligte sig til at stoppe udskylningen, hvis specifikke grænseværdier blev overtrådt.

Læs mere

VVMplus Delrapport 4 – Afprøvning og evaluering af indsatser og metoder til arbejde med sociale konsekvenser i VVM. Link: <http://bit.ly/2CrDvQS>

International Association for Impact Assessment's Best Practice Principles for EIA Follow-up. Link: <http://bit.ly/2BATUyF>
The EIA of the gas storage facility at Lille Thorup. Link: <http://bit.ly/2kO8QB5>

7

Beskriv hele projektet

LET

Flertallet af VVM rapporter er traditionelt fokuseret på anlægs- og driftsfaserne, og indeholder særskilte kapitler som beskriver selve projektet og det omgivende miljø.

Imidlertid peger resultaterne fra VVMplus på, at det er gavnligt at beskrive projektet i et mere holistisk helhedsperspektiv, når påvirkningerne på borgere og lokalsamfund skal vurderes.

For eksempel efterlades borgerne med usikkerhed omkring, hvad der skal ske, når vindmøller skal tages ned eller biogasanlæg lukkes ned efter mange års drift.

Ved at inkludere hele historien om projektet, samt beskrive hvad der vil ske efter projektet levetid, kan der skabes bedre muligheder for en konstruktiv dialog med lokalsamfundet.

Vi anbefaler at beskrive hele historien om et VE-projekt, som gennemgår VVM, ved at grave dybere og beskrive konkrete lokale forhold før og efter projektet.

Der kan etableres en relevant dialog omkring, hvad der skal ske, når VE-anlægget er udtjent, og hvordan nedtagning eller nedrivning skal ske. VVM-rapporten

kan diskutere og adressere retningslinjer for afviklingen, så der er en fælles viden om processen, og så tekniske anlæg ikke efterlades til at falde fra hinanden som en torn i øjet på de lokale eller en reel miljømæssig risiko.

Dette arbejde kan også inkludere vilkår for afviklingen i en eventuel tilladelse til anlægget.

Læs mere

VVMplus Delrapport 2 – Sammenhænge mellem konflikter og sociale konsekvenser (2016). Link: <http://bit.ly/2CF1kA2>

Skab gennemsigtighed om lokale fordele og ulemper

Resultaterne af VVMplus indikerer, at planprocesserne for VE-projekter har en tendens til at være ugenomsigtige, når det kommer til fordelingen af fordele og uønskede påvirkninger.

Tendensen lader til at bidrage til at splitte lokalsamfundene. Manglen på gennemsigtighed giver anledning til rygter om, hvem der får fordel af projektet og spekulationer om, hvordan eventuelle fordele påvirker de pågældendes holdninger og handlinger. Manglende gennemsigtighed i processen kan derfor have en negativ virkning på det lokale samfunds sociale kapital og personlige relationer.

VVMplus har også vist, at skabelse af gennemsigtighed i processerne kan vanskeliggøres af indbyggede mekanismer, som har tendens til at skabe uklarhed. Et eksempel er, at projektudviklere – på grund af markeds-

mekanismer for jordopkøb – ofte har den første kontakt til borgerne, når de forhandler personligt og diskret med udvalgte jordejere omkring køb af jord, priser og placering af vindmøller.

Som det fremgår, er det kompliceret at åbne processerne for det bredere lokalsamfund. Der er et generelt behov for at udvikle nye tilgange til at skabe en arena, hvor fordele og uønskede effekter af projektet åbent kan diskuteres og håndteres helt fra start.

“

Det vi har lagt mærke til er, at dem der er for, det er dem der får penge. Og så var der vores kære nabo heroppe, de var også for, indtil de fandt ud af, at de fik ikke ret meget, for det var slet ikke deres markvej, så var de også imod.

- Lokal borger

Eksempel: Lokale fonde understøtter udbygning af VE

Integration af lokale fonde i ejerskabsmodellen for VE-projekter er god praksis for at sikre en retfærdig og synlig fordeling af lokale fordele og øge den lokale opbakning til projektet. Lokale fonde kan støtte lokaludvikling gennem en geninvestering af indtjeningen i jobskabelse, infrastruktur, kulturelle aktiviteter etc. Et eksempel på en sådan model kan findes i et vindmølleprojekt i Trøldhede.

Projektet, bestående af seks vindmøller, blev igangsat af to lokale landmænd. Ejerskabet er som følger: Hver af de to landmænd ejer en vindmølle; en projektudvikler ejer to; et lokalt andelsselskab ejer en; og den sidste mølle ejes af en lokal fond (47%), en af landmændene (43%) og naboerne (10%). Fonden finansierer projekter inden for grøn energi, lokalt miljø og kultur i lokalsamfundet.

Læs mere

VVMplus Delrapport 2 – Sammenhænge mellem konflikter og sociale konsekvenser. Link: <http://bit.ly/2CF1kA2>

Styrk borgerdeltagelsen

VVMplus fandt, at et lavt niveau af offentlig deltagelse ofte afkobler lokalsamfundet og borgerne fra VVM-processen.

Analysen af konflikter viste eksempelvis, at de uenigheder om sociale konsekvenser, som er roden til konflikt, ofte suppleres af en markant utilfredshed med processen. Denne del af konflikterne stammer fra borgeres opfattelse af mangel på lydhørhed, åbenhed og gennemsigtighed i processen.

I de undersøgte cases støttede både borgere og planlæggere op omkring ambitionen om at styrke offentlig deltagelse i forbindelse med VE-projekter.

De undersøgte cases viste også et potentiale i at viderebringe borgernes ønsker og forhåbninger for deres lokalsamfund til brug i en langsigtet bæredygtig planlægning.

Fra planlæggerens perspektiv er der flere konkrete handlinger, som kan styrke borgerdeltagelsen. Det kan blandt andet handle om at kommunikere klart, yde juridisk bistand til borgerne, give direkte adgang til dialog med planlæggeren og afsætte tilstrækkelig tid i planprocessen til borgernes deltagelse.

Der er også et stort potentiale i at justere processen mere grundlæggende med det formål at etablere arenaer, hvor lokale borgere ikke blot informeres om planprocessen, men også kan være med til at skabe muligheder for lokalt medejerskab og borgerdrevet lokal udvikling.

Eksempel: Inddragelse af borgerne i energivisioner

Samsø har siden 1990'erne arbejdet mod et mål om at blive 100% baseret på VE. Samsøs elforbrug er i dag 100% dækket af 11 landbaserede vindmøller, og 70% af øens varmemeforbrug stammer fra vedvarende energi. Lokalbefolkningen ejer selv 90% af vindmøllerne.

Projektteamet har siden begyndelsen brugt væsentlige ressourcer på at levere information til og mødes med lokale borgere, etablere lokale arbejdsgrupper

og ambassadører. Med den tilgang er det lykkedes at etablere lokalt ejerskab og positive holdninger til øens mange VE-projekter. I dag er det øens ambition at blive 100 % fossilfri i 2030.

Erfaringerne fra Samsø understreger behovet for at etablere stærke og langtidsholdbare relationer til lokalsamfundene for at nå målene for implementering af vedvarende energi.

Læs mere

VVMplus Delrapport 4 – Afprøvning og evaluering af indsatser og metoder til arbejde med sociale konsekvenser i VVM.
Link: <http://bit.ly/2CrDvQS>.

VVMplus guide til konstruktiv dialog i VVM for grøn energi. Link: <http://bit.ly/2Beu6ey>.

Lav en fælles kommunikationsplan

Et skridt i retning af at skabe mere gennemsigtighed og styrke den offentlige deltagelse er at udarbejde en kommunikations- eller deltagelsesplan sammen med borgerne.

En sådan plan går videre end de formelle krav til borger-deltagelse og peger i retning af reel involvering og myndiggørelse af borgerne samt øget ejerskab til processen i lokalsamfundet. Dette indebærer selvsagt, at aktørerne er villige til at overdrage medbestemmelse til lokalsamfundet.

Processen med at udarbejde en fælles kommunikations- og deltagelsesplan sammen med lokale borgere vil sandsynligvis også bidrage til identifikation af nye interesser.

Den fælles plan kan bidrage til at udvikle en tidlig og løbende interessentanalyse, som kan være et relevant udgangspunkt for at identificere sociale konsekvenser og et værdifuldt grundlag for borgerinddragelse.

Forslaget om en fælles kommunikations- og deltagelsesplan er en invitation til borgerne om at være med til at bestemme, hvornår og hvordan de bliver informeret og får lejlighed til at diskutere specifikke aspekter af VE-projektet. Det kan for eksempel indebære at nå til enighed om behovet for information, timing af formidlingen til offentligheden samt om hvilke deltagelsesmetoder, der

skal benyttes i forskellige faser af planprocessen.

Således bliver kommunikationsplanen ikke formuleret udelukkende af planlæggere eller projektere, men repræsenterer ideelt set også ideer og ønsker fra lokalsamfundet.

Læs mere

VVMplus guide til konstruktiv dialog i VVM for grøn energi. Link: <http://bit.ly/2Beu6ey>.

ForskEl og AAU vejledning i at involvere borgere i design af deltagelsesprocesser. Link: <http://bit.ly/29kVnfv>

Som nævnt på side 4 viste VVMplus, at der eksisterer et misforhold mellem borgernes bekymringer og indholdet i VVM.

Det gælder dog ikke kun den mangelfulde adressering af sociale konsekvenser, men også formidlingen i VVM-rapporter. Et vigtigt fokuspunkt er her det ikke-tekniske

resumé. Kun de færreste almindelige borgere eller politikere har tid og kompetencer til at gennemgå en VVM-rapport på flere hundrede sider i fagsprog for at finde frem til de problematikker, som er vigtige for dem. Derfor vil resuméet ofte være borgernes første møde med VVM-rapportens indhold og spiller en særlig rolle i formidlingen.

Et godt ikke-teknisk resumé bør fremhæve de væsentligste egenskaber ved et projekt på en måde, så det er forståeligt og meningsfuldt for andre end fagfolk, og så det effektivt præsenterer basale og væsentlige detaljer.

Vores resultater peger på et behov for at styrke flere aspekter. Vi anbefaler for det første at lægge vægt på, at resuméets sprog og format er enkelt og let tilgængeligt.

For det andet foreslår vi at gå ud over de basale beskrivelser af projektet og dets påvirkninger til også at fokusere på den direkte sociale effekt på naboer og andre lokale borgere – så at sige på 'hvad betyder det for mig'. Et fokus på konkrete sociale konsekvenser af VE-projekter i resuméet vil være en hjælp til at oversætte det tekniske sprog til indhold, som er meningsfuldt, tilgængeligt og relevant for den enkelte borger.

Eksempler: Borgervenlige resuméer

Energinet.dk har ved at integrere god praksis og forskningsresultater arbejdet med en model for at forbedre deres ikke-tekniske resumé. Målet var at gøre det mere borgerorienteret, for eksempel ved at tage udgangspunkt i borgernes verdensopfattelser og hverdagsliv. Det ikke-tekniske resumé af Viking Link kabelprojektet er baseret på denne model.

I Hanstholm arbejdes der på et projekt for en havneudvidelse. Her er det ikke-tekniske resumé en selvstændig brochure med mange illustrationer. Det ikke-tekniske resumé har desuden et særligt afsnit om, hvordan projektet kan påvirke befolkningen.

Læs mere

EIAplus Dialogue toolkit for EIA and renewable energy. Link: <http://bit.ly/2Beu6ey>.

ForskEl and AAU guidance on involving citizens in designing public participation processes. Link: <http://bit.ly/29kVnvf>

The International Association for Impact Assessment's Fast Tips for a Non-Technical Summary. Link: <http://bit.ly/2lOk3Dq>

Ikke-teknisk resumé for VVM af Viking Link. Link: <http://bit.ly/2lPQNmq>

Ikke-teknisk resumé for VVM af Hanstholm Havn, inkl. grafiske løsninger. Link: <http://bit.ly/2lPoJrK>

VVMplus

Forskningsprojektet VVMplus blev gennemført i perioden fra april 2016 til december 2017 af Det Danske Center for Miljøvurdering (DCEA) ved Aalborg Universitet (tovholder) i partnerskab med DTU Vindenergi og Nordisk Folkecenter for Vedvarende Energi. Projektet var finansieret af ForskEL.

Projektet undersøgte, hvilken rolle sociale konsekvenser spiller i VVM-processer, og hvad sociale aspekter og deres behandling i VVM betyder for lokalsamfundets syn på nye VE-anlæg. På baggrund af en række analyser udviklede projektet forslag til bedre integration af de sociale konsekvenser i VVM-praksis. Dets mål og resultater blev præsenteret og diskuteret ved konferencer og i projektets følgegruppe, som bestod af VVM-eksperter og -praktikere*. Nye tilgange og metoder blev testet i forbindelse med konkrete VE-projekter i samarbejde med Silkeborg, Ikast-Brande og Esbjerg Kommuner.

Outputs

Projektet leverede syv hovedresultater:

- 1) Et overblik over VVM-praksis i Danmark med hensyn til sociale konsekvenser.
- 2) En analyse af, hvilken rolle håndteringen af sociale konsekvenser i VVM samt dialogen med lokale herom spiller i konflikter om grøn energi.
- 3) En analyse af barrierer og muligheder for at inkludere sociale konsekvenser i VVM.
- 4) Et review af de internationale erfaringer med offentlig modstand mod vindenergi projekter.
- 5) En rapport om test og evaluering af nye tilgange og metoder til at integrere sociale konsekvenser i VVM.
- 6) En guide til forbedret kommunikation i hele VVM-forløbet.
- 7) Anbefalinger til integration af sociale konsekvenser i VVM (dette dokument).

Læs mere om projektet og download rapporter og andre outputs på vvmplus.dk

Giv os din feedback

De 11 anbefalinger er udviklet inden for et relativt underbelyst område, og vi er derfor meget interesserede i inputs og feedback fra praktikere, eksperter, NGO'er og borgere. Vi vil især gerne høre om dine erfaringer, hvis du har anvendt en eller flere af anbefalingerne i VVM i praksis.

Kontakt

Sanne Vammen Larsen

DCEA, Aalborg Universitet

E-mail: sannevl@plan.aau.dk | Tlf: 99 40 36 53

*I følgegruppen var følgende organisationer repræsenteret: Miljøstyrelsen, Rambøll, Sweco, COWI, NIRAS, PlanEnergi, Danmarks Vindmølleforening og Dansk Fjernvarme.

Støttet af

